

EUROPA OP EEN KRUISPUNT

Gelijke deelname van vrouwen op alle
niveaus: een voorwaarde voor vrede,
voorspoed en maatschappelijke verandering

#FeministEurope #Elections2024

Een manifest van de Europese Vrouwenlobby

Vrouwenrechten en -leiderschap veiligstellen en verbeteren via
goed functionerende, geïnstitutionaliseerde mechanismen

INHOUD

Samenvatting	3
Manifest	5
Vrouwenrechten duurzaam veiligstellen en verbeteren via geïnstitutionaliseerde mechanismen Paritaire democratie en gelijke vertegenwoordiging van vrouwen tot stand brengen	8
Een voortrekkersrol vervullen bij de economische onafhankelijkheid van vrouwen in de richting van een feministisch economisch model / Een einde maken aan alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes, die door het patriarchale systeem worden bestendigd	9
Een einde maken aan de neoliberale en patriarchale uitbuiting van het lichaam van vrouwen en meisjes / Garanderen dat vrouwen lichamelijke zelfbeschikking hebben	10
Vrouwen een stem geven bij vredesopbouw Vrouwen integraal onderdeel maken van de groene transitie	11
Eindnoten	12
Aanvullend materiaal	13

Ondanks mooie overwinningen op het gebied van de rechten van vrouwen en meisjes in Europa hebben de recente uitdagingen laten zien dat crises vrouwen, meisjes en vrouwenrechtenorganisaties onevenredig hard treffen.

In de EU heeft 1 op de 3 vrouwen te maken gehad met lichamelijk en/of seksueel geweld en kreeg 1 op de 2 vrouwen vanaf haar 15de te maken met seksuele intimidatie¹

In Europa is een afschuwelijke trend terug in de tijd te zien. Genderstereotypen en patriarchale waarden doen het momenteel goed in onze samenlevingen. Vrouwen worden herleid tot het vervullen van onbetaalde of onderbetaalde en niet-erkende zorgrollen, door het wijdverbreide seksisme zijn er geen gelijke kansen voor vrouwen en is er geen sprake van empowerment op alle levensgebieden. Enkele van de meest fundamentele en zwaarst bevochten rechten van vrouwen en meisjes zijn ingetrokken; in het hedendaagse Europa sterven er nog steeds vrouwen omdat ze geen abortus kunnen krijgen of door hun intieme partner of een familielid worden gedood!

SLECHTS 33,4%
VAN DE MINISTERS IN DE EU IS VROUW²

Wij willen een Europa waarin vrouwen en meisjes in alle diversiteit kunnen rekenen op gelijke rechten en participatie op elk gebied in de samenleving en op elk niveau. Daar waar zij vrij zijn van alle vormen van onderdrukking en uitbuiting.

De pensioenkloof tussen vrouwen en mannen in Europa is gemiddeld

30%

De rechten van vrouwen en meisjes moeten in de Europese wet en het beleid centraal worden gesteld om de Europese doelstelling van vrede, democratie, inclusie, gelijkheid en solidariteit te verwezenlijken.

Wij verzoeken de besluitvormers in de EU en de lidstaten om financiële middelen ter beschikking te stellen voor en bindende maatregelen te nemen om:

- ✓ **een paritaire democratie en gelijke vertegenwoordiging van vrouwen tot stand te brengen;**
- ✓ **een voortrekkersrol te vervullen bij de economische onafhankelijkheid van vrouwen in de richting van een feministisch economisch model;**
- ✓ **een einde te maken aan alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes, die door het patriarchale systeem worden bestendigd;**
- ✓ **een einde te maken aan de neoliberale en patriarchale uitbuiting van het lichaam van vrouwen en meisjes;**
- ✓ **te waarborgen dat vrouwen autonomie over hun lichaam hebben;**
- ✓ **vrouwen een stem te geven bij vredesopbouw;**
- ✓ **vrouwen integraal onderdeel te maken van de groene en de digitale transitie.**

LEES MEER OVER HOE JIJ EEN BIJDRAGE KUNT LEVEREN AAN HET VERWEZENLIJKEN van echte gelijkheid tussen vrouwen en mannen in Europa in de volledige versie van ons manifest hieronder.

De Europese Unie moet:

- actieve **steun** verlenen aan **vrouwenrechtenorganisaties**, met inbegrip van financiële middelen en veilige ruimtes;
- een strategie van **gendermainstreaming** aannemen, met inbegrip van **gender budgeting**, die moet worden toegepast op alle politieke instrumenten van de EU en waarbij speciaal aandacht wordt geschonken aan grote veranderingen als de digitale en de groene transitie;
- ervoor zorgen dat er een **gelijke vertegenwoordiging** komt van vrouwen en mannen in de **politieke besluitvorming**, in de zin van een **fiftyfifty** vertegenwoordiging van beide seksen in alle besluitvormingsorganen van de EU, met inbegrip van de 'top jobs' bij de EU;
- een **analyse** uitvoeren van **gender budgeting** bij de tussentijdse **evaluatie** in 2023 van het **meerjarig financieel kader (MFK) voor de jaren 2021-2027**;
- snel de **richtlijn over geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld aannemen**, met inbegrip van de **bepalingen over seksuele uitbuiting en cybergeweld tegen vrouwen**;
- een voorstel doen om **geweld tegen vrouwen en meisjes op te nemen** op de lijst van 'Eurocrimes', zodat een uitgebreid wetgevingskader van de EU wordt vervolledigd waarin alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes (GTVM) aan de orde worden gesteld;
- het **gelijkheidsmodel** op EU-niveau **aannemen** en geharmoniseerde EU-wetgeving in overeenstemming met de **benadering om een einde aan de vraag te maken**;
- de **seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR)** erkennen, met inbegrip van het **recht op een veilige abortus** als onderdeel van de **mensenrechten van vrouwen en meisjes** en ze opnemen in het **Handvest van de grondrechten van de Europese Unie**;
- **resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad** én de hele agenda inzake vrouwen, vrede en veiligheid **volledig uitvoeren**;
- **gendermainstreaming** systematisch **toepassen** en een **intersectionele invalshoek** hanteren bij de formulering van **beleid en regels op klimaatgebied**.

De lidstaten van de EU moeten:

- **bindende wetgeving** aannemen **over quota en alternerende lijsten**, afhankelijk van het kiesstelsel, om tot **pariteit** te komen **voor gekozen vertegenwoordigers** voor functies op het gebied van de politieke besluitvorming;
- **toegankelijke, betaalbare en hoogwaardige zorginfrastructuur en zorgdiensten** opbouwen, daarin investeren en die onderhouden binnen een mensenrechten- en levenscyclusbenadering om te voorzien in de behoefte aan zorg in elke levensfase;
- **vrouwen toegang** verschaffen **tot werk van fatsoenlijke kwaliteit, met inbegrip van een fatsoenlijk inkomen, gelijke beloning, (job)zekerheid, persoonlijke ontwikkeling en voldoende sociale bescherming**, waarbij speciaal aandacht wordt geschonken aan vrouwen uit groepen met een hoger werkloosheidspercentage en de laagste lonen, zoals vrouwen met een handicap, migrantenvrouwen, oudere vrouwen en vrouwen uit plattelandsgebieden;
- **gratis en voor iedereen eenvoudig toegankelijke steun** verschaffen **die is toegesneden op de behoeften van slachtoffers van geweld tegen vrouwen en meisjes**, met inbegrip van vrouwen met een handicap, vrouwen uit plattelandsgebieden en migrantenvrouwen die dakloos zijn.
- **effectieve steun** verlenen **aan vrouwen die het slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting** met **uistaprogramma's** die ook ondersteuning bieden op juridisch, gezondheids-, huisvestings- en werkgelegenheidsgebied;
- waarborgen **dat alle vrouwen**, ongeacht in welke omstandigheden ze zitten, **een veilige, legale en gratis abortus kunnen krijgen**, en hierbij in het bijzonder **aandacht schenken aan de behoeften van minderheidsgroepen**, zoals migrantenvrouwen en vrouwen met een handicap;
- **uitgebreide voorlichting over relaties en seksualiteit** opnemen in het schoolcurriculum, gebaseerd op **autonomie, respect, wederkerigheid, toestemming, veilige en plezierige seks, waarbij genderstereotypen worden aangepakt en er aandacht is voor het geweld in de pornografie en objectiveren van vrouwen**;
- **specialistische ondersteuningsdiensten** ontwikkelen **voor alle vrouwen en meisjes die door oorlog ontheemd zijn geraakt**, met inbegrip van universele toegang tot juridische, medische, psychosociale en seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten die **volledig toegankelijk zijn voor en toegesneden zijn op vrouwen met een handicap, oudere vrouwen en vrouwen en meisjes met een uiteenlopende culturele en taalachtergrond**;
- de kansen grijpen die de **groene transitie** biedt om de **genderkloof in lonen, werkgelegenheid, lange termijn inkomsten en pensioenen** aan te pakken en te garanderen dat **vrouwen economisch onafhankelijk** worden.

**LATEN WE DE EU-VERKIEZINGEN VAN 2024 BENUTTEN
OM VROUWENRECHTEN EN GELIJKHEID TUSSEN VROUWEN
EN MANNEN STEVIG TE VERANKEREN
IN HET HART VAN DE EU!**

ONZE VERZOEKEN

Na de EU-verkiezingen van 2019 waren slechts 17 vrouwelijke leden van het Europees Parlement afkomstig van een etnische minderheid, wat neerkomt op slechts

2,4%

van het totaal aantal parlementsleden.¹³

Tijdens de eerste golf van de COVID-19-pandemie besteedden vrouwen

18,6 uur

per week aan huishoudelijk werk en koken, vergeleken met

12,1 uur

voor mannen.¹⁴

SLECHTS **33,4%**
VAN DE MINISTERS IN DE EU IS VROUW¹²

Manifest

De eerste vrouwelijke voorzitter van de Europese Commissie ooit met haar historisch kabinet dat bestaat uit een team van commissarissen dat bijna genderpariteit (50% vrouwen en 50% mannen) heeft bereikt, de benoeming van een commissaris voor Gelijkheid, het aannemen van de langverwachte **richtlijn over vrouwen in het bestuur van beursgenoteerde ondernemingen**, een **richtlijn over loontransparantie**, en ook een **voorstel van de Europese Commissie voor een richtlijn over geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld**: dit zijn enkele van de recente **belangrijke overwinningen** voor vrouwenrechten en voor alle mensen in Europa.

Maar toch, te midden van velerlei uitdagingen – de COVID-19-pandemie, de Russische invasie in Oekraïne, de energiecrisis, de klimaatcrisis en natuurrampen, de gierende inflatie, de slinkende ruimte en beperkte middelen voor vrouwenrechten – worden vrouwen en vrouwenrechtenorganisaties opnieuw zwaar en onevenredig hard getroffen en hebben we de uitholling gezien van vrouwen als specifieke politieke subjecten. **Er is een stevig engagement nodig om de rechten van vrouwen en meisjes centraal te stellen in het Europees beleid.**

Voor het eerst in tien jaar is de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs, gezondheid en toegang tot de gezondheidszorg toegenomen. Traditionele rollen die gebaseerd zijn op genderstereotypen en patriarchale waarden zitten in de lift in onze samenlevingen, waarbij vrouwen worden herleid tot het vervullen van onbetaalde of onderbetaalde en niet-erkende zorgrollen. Daardoor wordt het voor vrouwen zeer lastig om op gelijke voet deel te nemen aan de politieke ruimte en de formele arbeidsmarkt. Het wijdverbreide seksisme blijft vrouwen en meisjes klein houden en onderdrukken, houdt ze op een ondergeschikte plaats en belemmert de gelijke kansen en empowerment van vrouwen en meisjes op elk domein. Nu de verschillen tussen de EU-lidstaten zorgwekkend toenemen, is in Europa een **afschuwelijke trend terug in de tijd** te zien. Enkele van de meest fundamentele en zwaarst bevochten rechten van vrouwen en meisjes zijn ingetrokken. Het is verschrikkelijk dat er in het hedendaagse Europa **nog steeds vrouwen sterven omdat ze geen abortus kunnen krijgen**, zoals in Polen waar het de facto verbod op dit grondrecht de dood van minstens zes vrouwen heeft veroorzaakt.⁵ Volgens een evaluatie van het CEDAW-comité onthouden ook veel landen de toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg⁶ aan vrouwen uit minderheden, onder wie vrouwen met een handicap, migrantenvrouwen en vrouwen⁷ die asiel zoeken.⁸ Geen enkel land is immuun voor deze conservatieve tegenreactie op vrouwenrechten. In Frankrijk bijvoorbeeld **zijn in 2021 113 vrouwen gedood door hun (ex-)partner⁹ en in 2020 zijn in Europa ongeveer 2600 vrouwen gedood door hun intieme partner of een familielid.¹⁰** Ondanks de wettelijke plicht van de EU om **gelijkheid tussen vrouwen en mannen daadwerkelijk tot stand te brengen en gendermainstreaming centraal te stellen, d.w.z. een genderperspectief toe te passen op alle beleidsdomeinen**, zijn de grondrechten van vrouwen in de praktijk nog steeds niet verwezenlijkt.

Elke week sterven er in Europa

50

vrouwen als gevolg van huiselijk geweld door mannen.¹¹

Vrouwen in de EU verdienen gemiddeld

12,7%

minder per uur dan mannen.¹⁵

06

De pensioenkloof tussen vrouwen en mannen in Europa bedraagt gemiddeld

30%

wat gevolgen heeft voor de economische onafhankelijkheid van vrouwen en hun ouderdagsvoorziening.¹⁶

Wij willen:

Een Europa waarin **vrouwen en meisjes in al hun verscheidenheid gelijke rechten hebben en op gelijke voet deelnemen op elk gebied** en op alle niveaus van de samenleving; waarin vrouwen **vrij zijn van alle vormen van onderdrukking en uitbuiting**.

Een dergelijk Europa zou heilzaam zijn voor de hele Europese samenleving door:

- de **legitimiteit en representativiteit van de Europese instellingen** te vergroten;
- een bijdrage te leveren aan het **overbruggen van de democratiekloof** tussen de EU en haar burgers, in het bijzonder vrouwen en meisjes;
- de **doelmatigheid en responsiviteit van het EU-beleid** te verbeteren;
- **rijkdom te creëren**: meer gelijkheid tussen de seksen zou in 2050 leiden tot een **toename van 6,1 tot 9,6 procentpunten van het bbp van de EU per hoofd van de bevolking**, wat neerkomt op een bedrag van **1,95 tot 3,15 biljoen euro**;¹⁷
- het percentage werkenden flink te verhogen: **gelijke kansen op STEM-onderwijs** en op de arbeidsmarkt zouden in 2050 hebben geleid tot een groei van de **werkgelegenheid in de EU met 2,1 tot 3,5 procentpunten**.¹⁸

Wij verzoeken:

- **de kandidaten** – om de **verscheidenheid aan reële zorgen in het leven van vrouwen en meisjes in hun campagne** aan de orde te stellen en eenmaal gekozen **vrouwenrechten hoog op de politieke agenda** te houden!
- **de Europese en nationale politieke partijen en Europese fracties** – om **gendermainstreaming en gender budgeting** in hun programma toe te passen!
- **de media** – om kiezers **onbevooroordeelde, onafhankelijke, volledige informatie** te verschaffen en **een uitgebreid overzicht** van hun keuzemogelijkheden, door **vrouwelijke en mannelijke kandidaten een gelijk platform te geven**; om meer **aandacht te besteden** aan onderwerpen die met **vrouwenrechten** te maken hebben en voor eens en altijd komaf te maken met genderstereotypen en het tot object maken van vrouwen!
- **het electoraat** – om actief betrokken te zijn, te beoordelen wat de kandidaten in het verleden en voor vrouwenrechten hebben gedaan en **op feministische leiders te stemmen!**
- **de EU-instellingen** – om democratische, eerlijke en gelijke verkiezingsprocessen voor vrouwelijke en mannelijke kandidaten mogelijk te maken en daar verantwoordelijkheid voor te nemen, waarbij ze even veilig en welkom zijn om alle publieke fora te gebruiken om met het electoraat te communiceren, zonder dat ze het risico lopen te maken te krijgen met gendergerelateerde mis- of desinformatie of online en offline intimidatie.

Alleen **samen**, door **geen enkele vrouw en geen enkel meisje aan haar lot over te laten**, kunnen wij de huidige uitdagingen met succes aangaan. **Vrouwen maken** niet alleen meer dan de helft van de bevolking uit, ze zijn ook cruciale **veranderingsactoren**; daarom moeten vrouwen vrij zijn en in staat worden gesteld om op alle niveaus aan alle levenssferen deel te nemen, en ook om actief deel te nemen aan het politieke leven door te stemmen, deel uit te maken van democratische mechanismen enzovoort. Door **vrouwen en hun deskundigheid in te sluiten**, kunnen we passende oplossingen vinden en **een eerlijke transitie** bewerkstelligen **in sociaal, economisch en milieupzicht**.

DE EU-VERKIEZINGEN VAN 2024 ZIJN EEN KEERPUNT

LATEN WIJ ALLEN ONZE VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN!

VROUWENRECHTEN DUURZAAM VEILIGSTELLEN EN VERBETEREN VIA GEÏNSTITUTIONALISEERDE MECHANISMEN

De bestaande ongelijkheid is diepgeworteld in de **ongelijke machtsrelaties** tussen vrouwen en mannen. Dat wordt nog verergerd door de slinkende ruimte voor vrouwenrechten en de misvatting dat de gelijkheid die in de wetgeving is bereikt, tot werkelijke gelijkheid tussen vrouwen en mannen leidt. De 'natuurlijke' vooruitgang is geen doelmatig middel om gelijkheid tussen vrouwen en mannen te verwezenlijken - **wij moeten proactief zijn**.

WIJ VERZOEKEN TOEKOMSTIGE EU-BESLUITVORMERS OM:

- een strategie van **gendermainstreaming** aan te nemen, met inbegrip van **gender budgeting**, die moet worden toegepast op alle politieke instrumenten van de EU en waarbij speciaal aandacht wordt geschonken aan grote veranderingen als de digitale en de groene transitie;
- de strategie voor **gendergelijkheid 2020-2025 te evalueren**, de uitkomsten op te nemen in een **strategie voor gendergelijkheid 2.0 voor 2025-2030**, en in deze strategie een **speciaal daarvoor bestemde begroting** op te nemen;
- een **soort EU-Raad voor vrouwenrechten en gendergelijkheid** op te richten;
- actieve **steun** aan **vrouwenrechtenorganisaties** te verlenen, met inbegrip van financiële middelen en veilige ruimtes;
- een **EU-commissaris aan te stellen die exclusief bevoegd is voor vrouwenrechten en gendergelijkheid** en met alle andere commissarissen moet toezien op de naleving van gendermainstreaming in alle portefeuilles;
- ambitieuze maatregelen te nemen om **genderstereotypen, seksisme en seksistische, haatdragende taal te bestrijden** en de impact ervan op alle sectoren van de samenleving, met inbegrip van de media, online, in het onderwijs, op de arbeidsmarkt; hierbij moet in het bijzonder aandacht worden geschonken aan de **mythen en desinformatie rond vrouwen uit minderheden en de intersectionele discriminatie** die zij ondervinden en die ook op andere gronden is gebaseerd, zoals handicap, etniciteit, leeftijd, seksuele gerichtheid en status.

PARITAIRE DEMOCRATIE EN GELIJKE VERTEGENWOORDIGING VAN VROUWEN TOT STAND BRENGEN

Vrouwen zijn geen minderheid; zij maken meer dan de helft van de bevolking uit. Vrouwen zijn geen homogene groep; wat zij in hun leven meemaken, overlapt met allerlei andere factoren (intersectionaliteit). Daarom is een diverse en gelijke vertegenwoordiging van vrouwen in de politieke, sociale en economische sfeer essentieel voor de Europese democratie.

ONZE VERZOEKEN AAN DE EUROPESE UNIE:

- **verplichte pariteit** instellen op de kandidatenlijsten voor de EU-verkiezingen;
- ervoor zorgen dat **vrouwelijke kandidaten op een verkiesbare plaats worden gezet** op de lijsten voor de EU-verkiezingen door **het gebruik verplicht te stellen van quota en methoden** om vrouwelijke en mannelijke kandidaten **om en om op de lijst te zetten**, zoals alternerende lijsten;
- ervoor zorgen dat er een **gelijke vertegenwoordiging** komt van **vrouwen en mannen in de politieke besluitvorming**, in de zin van een **fiftyfifty** vertegenwoordiging van beide seksen in alle besluitvormingsorganen van de EU, met inbegrip van de 'topjobs' bij de EU;
- duidelijk de **plicht** uitspreken **dat politieke partijen zowel een vrouw als een man nomineren als kandidaat-lijsttrekker** op de lijsten voor de EU-verkiezingen.

ONZE VERZOEKEN AAN DE LIDSTATEN VAN DE EU:

- op zo'n manier voorstellen doen voor kandidaat-commissarissen dat er een **gelijke vertegenwoordiging van vrouwen** en mannen wordt gegarandeerd onder de leden van de **Europese Commissie**;
- afhankelijk van het kiesstelsel **bindende wetgeving** aannemen **over quota en alternerende lijsten** om tot **pariteit** te komen **voor gekozen vertegenwoordigers** voor functies op het gebied van de politieke besluitvorming;
- **het recht van alle vrouwen waarborgen om te stemmen, zich verkiesbaar te stellen en deel te nemen aan het democratisch leven, met inbegrip van vrouwen met een handicap**, die nu nog steeds verstoken kunnen zijn van deze rechten, en/of hierbij nog andere belemmeringen ondervinden;
- **bindende maatregelen aannemen, afdoende ten uitvoer brengen en financieren** om te garanderen dat **vrouwen veilig zijn** als ze zich **online of fysiek** in de **openbare ruimte** begeven;
- ervoor zorgen dat de **richtlijn over vrouwen in het bestuur van beursgenoteerde ondernemingen snel ten uitvoer wordt gebracht** om de gelijke vertegenwoordiging van vrouwen in besluitvormingsfuncties in de economische sector te verbeteren.

Meer informatie

EEN VOORTREKKERSROL VERVULLEN BIJ DE ECONOMISCHE ONAFHANKELIJKHEID VAN VROUWEN IN DE RICHTING VAN EEN FEMINISTISCH ECONOMISCH MODEL

We moeten een **feministisch economisch model** aannemen dat is verankerd in **economische rechtvaardigheid, sociale rechtvaardigheid en milieurechtvaardigheid** en waarin **wordt erkend dat zorg de ruggengraat is van onze samenleving**. We moeten investeren in het omkeren van de feminisering van de armoede die met name gemarginaliseerde vrouwen treft, doordat zij verschillende vormen van discriminatie ondervinden.

ONZE VERZOeken AAN DE EUROPESE UNIE:

- een **genderperspectief** integraal opnemen in het **fiscaal, economisch, werkgelegenheids- en sociaal beleid**;
- ervoor zorgen dat de **Europese zorgstrategie** wordt ingebed in een mensenrechtenkader en vanuit een holistische levenscyclusbenadering wordt ingevuld, waarbij wordt erkend dat zorg een essentieel onderdeel is van onze economie;
- nog een stap verder zetten dan deze strategie en een **Zorgdeal voor Europa** instellen, op één lijn met de Europese Green Deal en de Digitale Agenda, met vergelijkbare geormerkte investeringen;
- een **analyse** uitvoeren van **gender budgeting** bij de tussentijdse **evaluatie** in 2023 van het **meerjarig financieel kader (MFK) voor de jaren 2021-2027 en gender budgeting integraal opnemen in het toekomstige MFK voor 2027-2033**;
- een EU-breed pilotproject opzetten met streefdoelen voor **gendermainstreaming bij begrotingsbeslissingen**, en de uitvoering en uitkomsten ervan nauwlettend laten volgen door een **speciaal daarvoor opgerichte taskforce**;
- **Europese streefdoelen voor zorgondersteuning en diensten aannemen waarbij de rol wordt erkend die alle vrouwen, ook oudere vrouwen en vrouwen met een handicap, als verzorger spelen.**

ONZE VERZOeken AAN DE LIDSTATEN VAN DE EU:

- **toegankelijke, betaalbare en hoogwaardige zorginfrastructuur en zorgdiensten** opbouwen, daarin investeren en die onderhouden **binnen een mensenrechten- en levenscyclusbenadering om te voorzien in de behoefte aan zorg in elke levensfase**;
- **vrouwen toegang** verschaffen tot **werk van fatsoenlijke kwaliteit, met inbegrip van een fatsoenlijk inkomen, gelijke beloning, (baan)zekerheid, persoonlijke ontwikkeling en voldoende sociale bescherming**, waarbij speciaal aandacht wordt geschonken aan vrouwen uit groepen met een hoger werkloosheidspercentage en de laagste lonen, zoals vrouwen met een handicap, migrantenvrouwen, oudere vrouwen en vrouwen uit plattelandsgebieden;
- de **individualisering van sociale rechten** en persoonlijke (progressieve) **belastingheffing** garanderen;
- systematisch **genderevaluaties van economisch en sociaal beleid** uitvoeren om zo de structurele oorzaken van de feminisering van de armoede aan de orde te stellen;
- de pensioenkloof tussen vrouwen en mannen aan de orde stellen en rechtzetten in de context van een **herziening van het pensioenstelsel**.

Meer informatie

EEN EINDE MAKEN AAN ALLE VORMEN VAN GEWELD TEGEN VROUWEN EN MEISJES, DIE DOOR HET PATRIARCHALE SYSTEEM WORDEN BESTENDIGD

Geweld tegen vrouwen en meisjes (GTVM) is de meest voorkomende schending van de mensenrechten van vrouwen. Geweld van mannen is voor veel vrouwen en meisjes in Europa de dagelijkse realiteit; het is een diepgewortelde uiting van de structurele ongelijkheid tussen vrouwen en mannen. Er kan geen vrede en veiligheid zijn als vrouwen in Europa moeten vrezen voor hun veiligheid in hun eigen huis, op de werkplek en in de openbare ruimte. In de EU heeft **1 op de 3 vrouwen te maken gehad met lichamelijk en/of seksueel geweld** en heeft **1 op de 2 vrouwen vanaf haar 15de te maken gehad met seksuele intimidatie**.¹⁹

ONZE VERZOeken AAN DE EUROPESE UNIE:

- snel de **richtlijn over geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld aannemen**, met inbegrip van de bepalingen over **seksuele uitbuiting en cybergeweld tegen vrouwen**;
- **nu de EU is toegetreden tot het Verdrag van Istanbul, een EU-coördinator aanstellen die een einde moet maken aan alle vormen van GTVM** en voor samenhang zorgt bij de uitvoering van de verschillende wetgevingsinstrumenten;
- ervoor zorgen dat **alle vormen van seksuele uitbuiting van vrouwen**, overeenkomstig de 'Eurocrime' waarop in artikel 83, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de EU (VWEU) wordt bedoeld, **afdoende aan de orde worden gesteld in de EU-wetgeving**, met inbegrip van prostitutie en surrogaatmoederschap;
- een **voorstel doen om geweld tegen vrouwen en meisjes op te nemen op de lijst van Eurocrimes**, zodat een uitgebreid wetgevingskader van de EU wordt vervolledigd waarin alle vormen van GTVM aan de orde worden gesteld.

ONZE VERZOeken AAN DE LIDSTATEN VAN DE EU:

- het **Verdrag van Istanbul zonder voorbehoud volledig ratificeren en uitvoeren**, en geweld tegen vrouwen aan de orde stellen als een structurele schending van een mensenrecht en discriminatie en een gendergevoelig perspectief toepassen op alle beleid en praktijken;
- ervoor zorgen dat de **rechten worden beschermd van vrouwen en meisjes die als migrant of vluchteling het slachtoffer zijn, in het bijzonder door hun een autonome verblijfsstatus toe te kennen** – op gender gebaseerde asielerzoekers moeten in overweging worden genomen, bij de opvangprocedures moet rekening worden gehouden met gender, en het beginsel van non-refoulement moet worden toegepast op slachtoffers van geweld tegen vrouwen en meisjes;
- de bepalingen van de **richtlijn over geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld volledig uitvoeren** zodra deze is aangenomen;
- **gratis en voor iedereen eenvoudig toegankelijke steun** verschaffen die is **toegesneden** op de behoeften van **slachtoffers van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld**, met inbegrip van vrouwen met een handicap, vrouwen uit plattelandsgebieden, migrantenvrouwen en vrouwen die dakloos zijn.

Meer informatie

EEN EINDE MAKEN AAN DE NEOLIBERALE EN PATRIARCHALE UITBUITING VAN HET LICHAAM VAN VROUWEN EN MEISJES

Mensenhandel met als doel seksuele uitbuiting blijft de meest wijdverbreide vorm van uitbuiting in de EU. De overgrote meerderheid van de slachtoffers zijn vrouwen (87%)²⁰. **Mensenhandel die is gericht op seksuele uitbuiting zou niet bestaan als er geen vraag was naar ge prostitueerde vrouwen:** dat is de reden waarom we prostitutie en seksuele uitbuiting moeten bestrijden; het zijn vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes.

ONZE VERZOeken AAN DE EUROPESE UNIE:

- het gelijkheidsmodel op EU-niveau aannemen en geharmoniseerde EU-wetgeving in overeenstemming met de benadering om een einde te maken aan de vraag;
- ervoor zorgen dat Richtlijn 2011/36/EU effectief wordt omgezet om mensenhandel te bestrijden, met speciale aandacht voor een genderspecifieke analyse en mensenhandel gericht op seksuele uitbuiting;
- ervoor zorgen dat het mandaat van een zelfstandige, fulltime coördinator voor de bestrijding van mensenhandel wordt voortgezet, zodat de richtlijn inzake de bestrijding van mensenhandel ook echt wordt uitgevoerd en dat mandaat uitbreiden na de introductie van wetgeving over seksuele uitbuiting, zodat de coördinator ook toezicht houdt op de uitvoering van alle aspecten die te maken hebben met de bestrijding van mensenhandel en de seksuele uitbuiting van vrouwen en kinderen overeenkomstig artikel 83, lid 1, van het VWEU;
- ervoor zorgen dat er in alle wetgevingskaders een **samenhang is met het CEDAW-verdrag** en algemene aanbeveling 38 van het CEDAW-comité en erkennen dat er een verband bestaat tussen mensenhandel en prostitutie.

ONZE VERZOeken AAN DE LIDSTATEN VAN DE EU:

- effectieve steun verlenen aan vrouwen die het slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting met exitprogramma's die ook ondersteuning bieden op juridisch, gezondheids-, huisvestings- en werkgelegenheidsgebied;
- de sanctie niet langer afhankelijk maken van het feit dat men 'weet' dat de betreffende persoon wordt verhandeld;
- specifieke infrastructuur en diensten ontwikkelen en financieren die zijn aangepast aan groepen die het meest kwetsbaar zijn voor mensenhandel en seksuele uitbuiting, zoals vrouwen uit minderheidsgroepen, migrantenvrouwen, jonge vrouwen, vrouwen met een handicap, vrouwen in armoede of met een achtergrond van misbruik, waaronder opvanghuizen, hulplijnen en goed opgeleide professionals.

Meer informatie

GARANDEREN DAT VROUWEN LICHAAMELIJKE ZELFBESCHIKKING HEBBEN

Reproductieve dwang en vrouwen veilige en legale abortuszorg ontzeggen is een vorm van geweld tegen vrouwen en meisjes.

ONZE VERZOeken AAN DE EUROPESE UNIE:

- de **seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) erkennen, met inbegrip van het recht op een veilige abortus** als onderdeel van de **mensenrechten van vrouwen en meisjes**, en ze opnemen in het **Handvest van de grondrechten van de Europese Unie**.

ONZE VERZOeken AAN DE LIDSTATEN VAN DE EU:

- waarborgen **dat alle vrouwen**, ongeacht in welke omstandigheden ze zitten, **een veilige, legale en gratis abortus kunnen krijgen**, en hierbij in het bijzonder **aandacht schenken aan de behoeften van minderheidsgroepen**, zoals migrantenvrouwen en vrouwen met een handicap;
- **ervoor zorgen dat een groot aanbod aan anticonceptiemiddelen gratis, goed en voor iedereen beschikbaar is**, met inbegrip van noodanticonceptiemiddelen en steun voor extra onderzoek om de risico's te verkleinen op schadelijke bijwerkingen van anticonceptiemiddelen voor vrouwen, en ook om **nieuwe vormen van anticonceptiemiddelen voor mannen te ontwikkelen en in de handel te brengen**;
- **uitgebreide voorlichting over relaties en seksualiteit** in het schoolcurriculum opnemen, gebaseerd op **autonomie, respect, wederkerigheid, toestemming, veilige en plezierige seks, waarbij genderstereotypen worden aangepakt en er aandacht is voor het geweld in de pornografie en het tot object en pornografie maken van vrouwen**;
- **genitale verminking van vrouwen voorkomen, verbieden en tot een strafbaar feit maken plus de dwang om andere niet-noodzakelijke operaties te ondergaan**, en alle andere vormen van **op geslacht gebaseerd geweld en het misbruik van de seksualiteit en reproductieve rechten van vrouwen** die zijn opgenomen in het Verdrag van Istanbul, zoals **gedwongen abortus, gedwongen huwelijk en gedwongen sterilisatie**, ook als het gaat om **vrouwen en meisjes met een handicap**.

Meer informatie

VROUWEN EEN STEM GEVEN BIJ VREDESOPBOUW

In alle oorlogen en gewapende conflicten hebben vrouwen altijd de rauwe werkelijkheid ervaren: niet alleen moeten ze in onevenredig grote mate hun land ontvluchten, ook is hun lichaam het strijdtoneel waarover hun belagers de overwinning uitroepen, zoals ook weer blijkt uit de oorlog in Oekraïne. En toch blijven vrouwen van essentieel belang om ervoor te zorgen dat de samenleving in tijden van oorlog blijft functioneren. **In alle reacties van de EU op oorlogen en conflicten moet daarom een gendergelijkheidsdimensie zitten.**

ONZE VERZOEKEN AAN DE EUROPESE UNIE:

- **resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad** én de hele agenda inzake vrouwen, vrede en veiligheid **volledig uitvoeren**;
- een **vredecultuur voor de middellange tot lange termijn** bevorderen met de bijbehorende begroting;
- ervoor zorgen dat **vrouwenrechtenorganisaties en vrouwen worden opgenomen in besluitvormingsprocessen** (vredesonderhandelingen, wederopbouw en vredesopbouw enzovoort);
- een **genderaudit/genderevaluatie uitvoeren van wederopbouwprogramma's en -beleidsmaatregelen** om te beoordelen wat hun impact is op gendergelijkheid en vrouwenrechten en een doelmatige monitoring uitvoeren.

ONZE VERZOEKEN AAN DE LIDSTATEN VAN DE EU:

- **specialistische ondersteuningsdiensten ontwikkelen voor alle vrouwen en meisjes die door oorlog ontheemd zijn geraakt**, met inbegrip van universele toegang tot juridische, medische, psychosociale en seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten die **volledig toegankelijk zijn voor en toegesneden zijn op vrouwen met een handicap, oudere vrouwen en vrouwen en meisjes met een uiteenlopende culturele en taalachtergrond**;
- ervoor zorgen dat **ondersteuningsdiensten voor migrantenvrouwen en -meisjes** worden verleend door **speciaal daartoe opgeleid personeel**, in het bijzonder over geweld tegen vrouwen en meisjes en seksuele uitbuiting.

Meer informatie

VROUWEN INTEGRAAL ONDERDEEL MAKEN VAN DE GROENE TRANSITIE

Door de intersectionaliteit van gender, etniciteit, ras, handicap en andere factoren, waaronder de wereldwijde maatschappelijke ongelijkheid, is ook **klimaatverandering een feministische kwestie**. Vrouwen worden onevenredig hard getroffen door de gevolgen van de klimaatcrisis, terwijl ze tegelijkertijd **krachtige veranderingsfactoren zijn op milieugebied**, die volledig moeten worden opgenomen in de groene transitie.

OUR CALLS TO THE EU MEMBER STATES:

- **gendermainstreaming** systematisch toepassen en een **intersectionele invalshoek hanteren** bij de formulering van beleid en regels op klimaatgebied;
- **gender budgetting toepassen bij de financiering van klimaat- en duurzaamheidszaken.**

OUR CALLS TO THE EUROPEAN UNION:

- **de vertegenwoordiging van vrouwen vergroten in de besluitvorming van lokale besturen en ministeries over klimaatzaken**;
- **proactief voorkomen dat de energiearmoede**, die vrouwen onevenredig hard treft **uit de hand loopt**;
- **de kansen grijpen die de groene transitie biedt om de genderkloof in lonen, werkgelegenheid, langetermijninkomsten en pensioenen aan te pakken en garanderen dat vrouwen economisch onafhankelijk worden**;
- **de overeengekomen conclusies van de Commissie voor de Status van de Vrouw van de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties over vrouwen, gender en klimaat volledig uitvoeren (E/CN.6/2022/L.7).**²¹

Meer informatie

Eindnoten

- 1 Fundamental Rights Agency, Violence against women: an EU-wide survey, 2014: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- 2 EIGE 2022 Gender Equality Index
- 3 <https://www.equalpayday.be/europa/>
- 4 EIGE 2022 Gender Equality Index
- 5 <https://www.euractiv.com/section/health-consumers/news/polands-de-facto-abortion-ban-risks-lives-says-mep/>
- 6 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCEDAW%2FCOC%2FSVN%2F51818&Lang=en
- 7 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCEDAW%2FCOC%2FHUN%2F51815&Lang=en
- 8 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2FC%2FBEL%2FCO%2F8&Lang=en
- 9 <https://www.noustoutes.org/comprendre-les-chiffres/>
- 10 <https://eige.europa.eu/publications/improving-legal-responses-counter-femicide-european-union-perspectives-victims-and-professionals>
- 11 <https://www.womenlobby.org/EWL-unveils-a-new-factsheet-on-violence-against-women>
- 12 EIGE 2022 Gender Equality Index
- 13 https://www.enar-eu.org/wp-content/uploads/2019_06-Racial-diversity-EU-Parliament-elected-MEPs.pdf
- 14 EIGE 2021 Gender Equality Index 2021
- 15 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/gender-pay-gap-situation-eu_en
- 16 <https://www.equalpayday.be/europa/>
- 17 <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs/economic-benefits-gender-equality>
- 18 EIGE. Economic Benefits of Gender Equality in the European Union Overall economic impacts of gender. Available here: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs/economic-benefits-gender-equality>
- 19 Fundamental Rights Agency, Violence against women: an EU-wide survey, 2014: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- 20 EUR-Lex - 52022DC0736 - EN - EUR-Lex (europa.eu)
- 21 <https://www.undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=E%2FCN.6%2F2022%2FL.7&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

**LATEN WE OPNIEUW EEN STERKE POLITIEKE WIL TONEN
EN SUBSTANTIËLE MIDDELEN BESTEMMEN OM DE BELOFTE VAN DE EU
VAN GELIJKHEID TUSSEN VROUWEN EN MANNEN WAAR TE MAKEN!**

DANKWOORD

De Europese Vrouwenlobby (EWL) is haar nationale ledenorganisaties zeer erkentelijk voor hun bijdragen en wil alle vertegenwoordigers hartelijk danken die de tijd hebben genomen om aan het secretariaat van de EWL hun gedegen kennis en nationale feedback door te geven, in het bijzonder de Werkgroep Vrouwen in de Politiek.

Redactie: Jérphine Andolfatto & Mirta Baselovic
Bijdragen: Laura Kaun & Konstantina Vardaramatou
Ontwerp: Esther Rizo Casado
Voorzitter: Réka Sáfrány
Uitvoerend algemeen-secretaris: Mary Collins

Dit rapport is gefinancierd door de Europese Unie. De Europese Vrouwenlobby draagt de volle verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit rapport, die niet noodzakelijk overeenstemt met de mening van de Europese Unie.

Funded by
the European Union

OVER DE EUROPESE VROUWENLOBBY

De Europese Vrouwenlobby (EWL) is in 1990 opgericht en is het grootste Europese overkoepelend netwerk van vrouwenbonden. Hij vertegenwoordigt meer dan 2000 organisaties in de EU die bij elkaar komen om campagne te voeren voor hun gemeenschappelijke toekomstdroom van een Feministisch Europa. De leden van de EWL komen uit 26 EU-lidstaten, 3 kandidaat-landen (de Republiek Noord-Macedonië, Servië, Turkije), IJsland en het Verenigd Koninkrijk, en uit 17 Europabrede organisaties die de verscheidenheid van vrouwen en meisjes in Europa vertegenwoordigen. Samen met onze leden streven wij ernaar om invloed uit te oefenen op het grote publiek en de Europese instellingen ter ondersteuning van de mensenrechten van vrouwen en de gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

AANVULLEND MATERIAAL

Scannen!

 @EuropeanWomen

 @europeanwomenlobby

 EuropeanWomen

LATEN WE VOORGOED EEN EINDE MAKEN AAN HET PATRIARCHALE SYSTEEM EN AAN EEN HOUDING DIE DE WAARDIGHEID VAN ALLE VROUWEN ONDERMIJNT EN HET LEVEN VAN VROUWEN EN MEISJES IN GEVAAR BRENGT!

<https://www.womenlobby.org/>

European Women's Lobby, juni 2023

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES